

СТАНОВИЩЕ

от проф. ем. дфн Веселин Петров Петров

за материалите, представени от доц. дсн Румяна Русева Желева за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.1.

Социология, антропология и науки за културата (Социология – Социология на неравенствата и устойчивото развитие. Роля на Европейския съюз за намаляване на социално-икономическите неравенства)

за нуждите на секция „Стратификация, неравенства и мобилност“ при ИФС-БАН

С решение на научното жури (Протокол № 1/5.03.2024) по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Социология – Социология на неравенствата и устойчивото развитие. Роля на Европейския съюз за намаляване на социално-икономическите неравенства), обявен в ДВ, бр. 104/15.12.2023 за нуждите на секция „Стратификация, неравенства и мобилност“ при ИФС-БАН, съм определен да напиша становище за участниците в конкурса. Съгласно Чл. 46, ал. (2) от Правилника на ИФС за приложение на ЗРАСРБ следвам следната структура на становището:

1. Общо описание на представените материали: За участие в конкурса документи е подал един единствен кандидат – доц. дсн Румяна Русева Желева, като редовността на документите е проверена от техническа комисия, определена със Заповед на Директора на ИФС-БАН № РД—09-49/21.02.2024. Кандидатката притежава диплома за доктор на науките № 001590/05.12.2023, удостоверение за доцент № 000544/29.01.2014, от което се вижда, че има повече от 7 години стаж по специалността в БАН, и кандидатства в конкурса със следните научни трудове: хабилитационен труд – публикувана монография: Желева, Р. (2024). *Измерения на интеграцията в ЕС*. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2024 ISBN 978-619-245-392-3 (print) ISBN 978-619-245-393-0 (e-book) (203 стр.) – който носи 100 т. по таблицата за минималните изисквания на НАЦИД и на ИФС-БАН (при изискван минимум именно от 100 т.); публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за научната степен „доктор на науките“: Желева, Р. (2024). *Условията на устойчивото развитие*. Издателство „Информа принт“ – Бургас, ISBN: 978-619-7725-15-5 (161 стр.) и 17 статии, студии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране

или в редактирани колективни томове – които общо носят 222.43 т. по таблицата за минималните изисквания на НАЦИД и на ИФС-БАН (при изискван минимум от 220 т.); посочени и описани цитирания в научни издания, които ѝ носят общо 145 т. по таблицата за минималните изисквания на НАЦИД и на ИФС-БАН (при изискван минимум от 120 т.); както и описание на данни от последната група по таблицата за минималните изисквания на НАЦИД и на ИФС-БАН, които ѝ носят 230 т. (при изискван минимум от 100 т.). От представените за сравнение таблици на НАЦИД за „доктор на науките“ и за „доцент“ се вижда, че публикациите, с които доц. Желева кандидатства за акад. длъжност „професор“, са различни от публикациите, които са били представени за „доктор на науките“, а също и от публикациите, с които е кандидатствано за акад. длъжност „доцент“.

Всичко това показва, че **кандидатът отговаря напълно на изискванията на Чл. 3, ал. (3) от ЗРАСРБ и на това основание трудовете, с които кандидатства в конкурса, могат да бъдат оценявани по същество (т.е. по своите научни качества) от научното жури, избрано за този конкурс.**

2. Обща характеристика на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата; коя от тях доминира: От приложеното CV на доц. Желева се вижда, че по същество цялата ѝ дейност от момента на постъпването ѝ в Института през 2005 г. *има подчертано научен характер.* Толкова повече това е валидно за дейността (особено публикациите), извършвана от нея след назначаването ѝ на акад. длъжност „доцент“ в началото на 2014 г. И това е обяснимо за научен работник, работещ в научен институт на БАН. Същото се отнася и за експертната и консултантската дейност, каквато тя е извършвала и извършва и в момента. Разбира се, по принцип резултатите от научните публикации и особено резултатите от научните проекти, в които тя е участвала и участва и в момента, както и експертната и консултантска дейност, могат да имат и имат приложение в практиката и са от значение за развитието на държавата, стига последната да умее да ги използва. Освен това кандидатката доц. Желева има и педагогическа дейност, заключаваща се в ръководство на докторанти и магистри, както и воденето на курс към ЦО на БАН за обучение на докторанти. Но напълно обяснимо, водещото и доминиращото в нейната дейност е именно научната дейност.

3. Учебна дейност на кандидата от началото на кариерата му/й: лекции, упражнения, учебници и учебни помагала, ръководство на докторанти, специализанти и дипломанти: Доц. Желева е ръководител на двама докторанти, била

е и рецензент на магистърска теза, както и на постдокторски проектни предложения, докторски дисертации и на дипломанти от СУ, ЮЗУ и др. у нас; водила е и води курс в ЦО на БАН на тема „Външната политика на ЕС пред нови предизвикателства“. Но не е писала специално учебници и учебни помагала, тъй като това не се изисква според длъжностната ѝ характеристика в ИФС-БАН. Но както вече посочих в предишния раздел, научните публикации на кандидата могат и е редно да се използват и в обучението на докторанти, постдокторанти и специализанти в областта на социологията – не само на нейни собствени докторанти, но и въобще на докторанти в областта на социологията.

4. Съдържателен анализ на научните постижения на кандидата в публикациите, с които кандидатства за акад. длъжност „професор“:

Както вече посочих, доц. Желева кандидатства в конкурса с хабилитационен труд – монография, както и със 17 научни студии, статии и публикувани доклади. Моята задача като философ, а не социолог, е да посоча философските аспекти в приносите на въпросните публикации.

В тази връзка на първо място следва да се посочи монографичният труд: Желева, Р. (2024). *Измерения на интеграцията в ЕС*. Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“. София. ISBN 978-619-245-392-3 (print) ISBN 978-619-245-393-0 (e-book) (203 стр.). Монографията има за предмет обсъждането на ключови концепции, на текущи тенденции и бъдещи перспективи на европейската интеграция и диференциация. Задача на труда е „да разгледа съвременните турбуленции, пред които са изправени Европа, ЕС и европейските граждани в съответствие с техните причини, проявления и последици от социологическа гледна точка“ (с. 18). В тази връзка авторката защитава тезата, че „диференциацията ще се утвърждава като все поналагащ се принцип на управление“ (с. 9) и че „Европейска интеграция“ е термин с много измерения и тълкувания“, като се аргументира, че „интеграцията не протича линейно, а е многопосочна, като едновременно с това засяга различни контексти на обществения живот“. Посочва се, че „Принципът на диференциацията ще определя както бъдещето на ЕС, така и бъдещите перспективи пред степента на интегрираност на всяка от страните в ЕС (били те членки или само асоциирани).“ Същевременно се подчертава, че ЕС „има твърде голяма нужда от засилващи интеграционните процеси механизми“, което най-общо означава „повече мерки за сближаване на наднационално ниво“. В монографията не е посочен времеви хоризонт на разглежданите процеси, особено на акцентираният върху диференциацията, нито дали в по-далечна перспектива все пак

основно и неизбежно ще се окаже именно интегрирането в хода на дългосрочните перспективи на глобалните процеси, които текат и ще продължат да текат и в бъдеще – особено с дългосрочен хоризонт от повече от 100 години. Но авторката резонно и логично посочва, че „европейската интеграция и диференциация ще продължат да бъдат динамични процеси, преплетени с предизвикателства и възможности“ (с. 178), което налага „потребността от по-ясна комуникационна стратегия от страна на европейските институции“ и „възприемането на по-гъвкави подходи към интеграцията“ (пак там), защото „интеграцията не протича линейно, а е многопосочна“ (с. 181) и това неизбежно налага отпечатък върху начините на осъществяването ѝ. Очертан е приносът на социологията в теоретичното обосноваване на тези процеси, който е в синхрон с общия философски поглед към развитието на човешката цивилизация, в това число и на дългосрочното развитие на Европа.

Монографията: Желева, Р. (2024). *Условията на устойчивото развитие*. Издателство „Информа принт“ – Бургас, ISBN: 978-619-7725-15-5 (161 стр.) е написана на базата на дисертационния труд „Устойчивото развитие във времена на несигурност“, но в някои отношения надгражда този дисертационен труд: новото е части от глава 1, параграф 1.2. „Примери за регулиране и кодификация на устойчивостта в национален и регионален контекст“, както и параграф 3.1. „Експертни оценки за институционализирането на български кодекс за устойчивост“ от глава 3. Нова е и заключителната част на монографията. В монографията се решават следните изследователски задачи: 1. Очертават се факторите за устойчивостта в дисциплинарната рамка на социология на устойчивото развитие; 2. Изследват се конкретни инструменти за измерване на устойчивостта чрез институционален анализ и преглед на документи; 3. Представят се конкретни практики на измерване на устойчивостта в България от български компании и емпирично се изследва възможността за докладване на устойчивост и за въвеждането на българска рамка за корпоративно отчитане (кодекс).

Статиите и студиите, представени за участие в конкурса, могат да се групират тематично в няколко групи:

- Публикации, разглеждащи аспекти на развитието на Европа и Европейския съюз в съвременния глобализиран свят, европейската интеграция и идентичност и изследването на регионите (това са №№ 3, 4, 9, 10);

- Публикации с акцент на връзката между външната политика на ЕС и бъдещето на ЕС и на Европа (№ 5);

- Публикации, отнасящи се до миграцията в ЕС (№ 6);
- Публикации, изследващи пазара на труда в България, особено при възрастните хора (№№ 7, 8) и при младите във връзка с образованието им (№№ 11, 12);
- Публикации, изследващи проблеми на бедността в българските селски райони (№ 13);
- Публикации, изследващи средната класа в България (№ 14).

Всички тези публикации в известен смисъл допълват монографичните изследвания, описани по-горе, и внасят своя принос в конкретната проблематика, която е предмет на всяка една от посочените публикации.

5. При колективни публикации – определяне на приноса на кандидата.

Измежду представените за участие в конкурса публикации такива колективни публикации са две: представените под № 15: **Желева, Р., Драганова, М.** (2013) „От Европа към европейците и отвъд: изследване на европейската идентичност чрез биографични методи“, *Социологически проблеми*, 1 – 2. с. 171 – 191. Print ISSN: 0324-1572 Online ISSN: 2603-4131; и под № 16: **Draganova, M., Jeleva, R., Pickard, D. and S. Karakusheva** (2012). *Farmers more and less Europeans*. - In: Miller, R. & G. Day (Eds.). *The Evolution of European Identities: Biographical approaches*. Palgrave Macmillan. Pp. 102-115. ISBN : 978-0-230-30256-3. Въпреки, че доц. Желева е представила кратка анотация за съдържанието на тези две публикации в представената от нея справка-анотации на приложените публикации за участие в конкурса, липсва разделителен протокол за приноса на всеки един от авторите, така че не мога да преценя каква точно част от двете публикации е неин собствен принос, затова не давам оценка за тези две публикации.

6. Отражение на научните публикации на кандидата в нашата и чуждестранната литература. В автобиографичната справка са посочени 43 по-важни цитирания (те не са всички цитирания), а за представените за участие в конкурса публикации са посочени 12 цитирания, от които 4 са в световно известни бази данни и реномирани научни издателства. Тези цитирания показват добра видимост на представените от кандидатката публикации; във всеки случай от тях се събират 145 точки по таблицата за минималните изисквания на НАЦИД, което надхвърля изискуемия от БАН минимум от 120 точки. Тук трябва да се има пред вид и фактът, че представените публикации са в огромната си част нови – от последните няколко години – и тепърва предстои те да бъдат цитирани в съответните бази данни.

7. Критични бележки на рецензента по представените трудове, включително

и по литературната осведоменост на кандидата.

Нямам критични бележки по съдържанието на представените от доц. Желева трудове. От тях, както и от посочената в тях използвана литература личи високата литературна осведоменост на кандидата в изследваните тематични области.

8. Лични впечатления на рецензента за кандидата и други данни, непосочени в предходните точки.

Познавам доц. Желева от около 10-12 години. Личното ми впечатление е за високо отговорен и отзивчив човек, много добър организатор, готов винаги да помогне и да се отзове при нужда. Умее отлично да работи в екип, доказателство за което е участието ѝ (в редица от случаите като ръководител) в повече от 20 научни проекта, по-голямата част от които международни с участието и на редица чуждестранни партньори; както и ролята ѝ на основен организатор на поредица от конференции на Института, провеждани под егидата и с помощта на Българския клон на Фондация „Конрад Аденауер“.

Нямам съвместни публикации с доц. Желева и не съм в конфликт на интереси.

В заключение: Направеният анализ на дейността на доц. Желева в горепосочените точки очертава изключително високи постижения кандидата в научно-теоретично и научно-организационно отношение, като данните далеч надхвърлят изискуемия минимум по критериите на НАЦИД и на ИФС-БАН. Доц. Желева се оформи като един от водещите учени в Института в областта на социологията. Всичко това логично води до заключението, че тя следва да бъде избрана за професор напълно заслужено – нещо, което ще ѝ даде възможност да разгърне още повече своя творчески и организационен потенциал и да допринесе в още по-голяма степен за постиженията на Института и за успешното развитие на социологията у нас. Затова ще гласувам напълно убедено „за“ това доц. Желева да бъде избрана да заеме акад. длъжност „професор“ в професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата. И призовавам и другите членове на научното жури да гласуват по същия начин.

София

проф. ем. дфн Веселин Петров

28.03.2024 г.